

Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v členských krajinách EÚ – príspevok Slovenskej republiky

Štúdia EMN – Dotazníková forma

jún 2018

Financované
Európskou úniou

Štúdiá bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EÚ a v Nórsku v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti.

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, Migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdiá – v dotazníkovej forme bola vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdiu nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracovali (v abecednom poradí): Mária Hanzlíková, Vladimír Slama

Text štúdie neprešiel jazykovou korektúrou. Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR

Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava

E-mail: ncpslovakia@iom.int

Tel.: +421 2 52 62 33 35

Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

Predslov

Cieľom štúdie je analyzovať opatrenia zamerané na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce a priniesť aktuálne informácie o výzvach, ktorým čelí Slovenská republika v oblasti implementácie politik zameraných na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín.

Štúdia poskytuje prehľad o politikách integrácie v Slovenskej republike so špecifickým zameraním na integráciu na trhu práce od roku 2014. Poskytuje prehľad o konkrétnych opatreniach v tejto oblasti, popisuje hlavných aktérov a nástroje, ktoré zavádzajú s cieľom pomôcť pri integrácii na trhu práce. Zároveň sa snaží zmapovať aj príklady dobrej praxe. Cieľovou skupinou štúdie sú štátni príslušníci tretích krajín s oprávnením na pobyt a prácu v členskom štáte, s výnimkou študentov a absolventov, ako aj osôb s medzinárodnou ochranou a žiadateľov o azyl.

Metodologický prístup vypracovania štúdie je založený predovšetkým na sekundárnych zdrojoch, najmä legislatívnych a informačných dokumentoch súvisiacich s danou problematikou. Zdrojom informácií a štatistík boli aj informácie od zainteresovaných štátnych orgánov alebo inštitúcií.

Na základe dotazníkovej formy štúdií z členských krajín vypracovala EK súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení z členských štátov. Dotazníková forma štúdie za SR v slovenskom a v anglickom jazyku ako aj súhrnná správa je dostupná na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Zoznam skratiek

AMIF - Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
ČŠ - členský štát Európskej únie
EK - Európska komisia
EÚ - Európska únia
EMN - Európska migračná sieť (European Migration Network)
EP - Európsky parlament
ESF - Európsky sociálny fond (European Social Fund)
IOM - Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
MIC - Migračné informačné centrum
MP - Migračná politika Slovenskej republiky
MPSVaR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
PZ - Policajný zbor
SBA - Slovak Business Agency
SR - Slovenská republika
ŠPTK - štátny príslušník tretej krajiny
ÚHCP P PZ - Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚPSVaR - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC - vyšší územný celok
Z. z. - Zbierka zákonov

Zhrnutie

Tematická štúdia Európskej migračnej siete (EMN) *Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v EÚ* bola vypracovaná v rámci aktivít pracovného programu EMN na rok 2018. Štúdia prináša analýzu opatrení zameraných na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (ďalej ŠPTK) na trhu práce v SR a prináša aktuálne informácie o výzvach, ktorým SR čelí v tejto oblasti.

Jednou z hlavných výziev, ktorým SR v tejto oblasti čelí je dynamicky sa meniacia situácia na trhu práce sprevádzaná ekonomickým rastom a historicky najnižšou mierou nezamestnanosti. S klesajúcou mierou nezamestnanosti v SR sa stáva najvýraznejším komponentom legálnej migrácie na Slovensko migrácia za prácou, podnikaním a za štúdiom. Ďalšími faktormi urýchľujúcimi medziročný rast pracovnej migrácie sú pretrvávajúci nedostatok pracovnej sily spojený s nárastom počtu voľných pracovných miest.

Napriek tomu, že počet legálne zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín na území Slovenskej republiky od roka 2014 vzrástol viac ako päťnásobne, nie sú v súčasnosti v podmienkach SR implementované programy pracovnej migrácie a integrácie na trhu práce¹ a prijímané opatrenia len čiastočne reflektujú vzniknutú situáciu.

Z pohľadu priorít vlády SR nie je téma integrácie zadefinovaná ako politická priorita. Vzhľadom na vyššie spomínanú situáciu sa však stáva aktuálne jednou z hlavných tém politickej aj spoločenskej diskusie. V poslednom období boli na zasadnutí vlády SR² predstavené odporúčania na prehodnotenie inštitucionálneho zabezpečenia témy migrácie a integrácie v Slovenskej republike.

V roku 2014 bol v SR v oblasti upravujúcej integráciu cudzincov prijatý základný strategický dokument – Integrovaná politika SR³, ktorá vymedzuje opatrenia v jednotlivých oblastiach integrácie. Integrovaná politika pokrýva 8 oblastí, ktoré sú implementované prierezovo a monitorované prostredníctvom pravidelných odpočtov plnenia. Na základe hodnotení a naplňania cieľov Integrovaného programu SR je zrejmé, že výzvou je realizácia jej opatrení najmä vo vzťahu k spolupráci jednotlivých aktérov na úrovni štátu, miestnej samosprávy, zamestnávateľov a občianskej spoločnosti.

V súvislosti so situáciou na trhu práce a zvyšujúcim sa počtom pracovných migrantov však v súčasnosti absentujú aj nástroje zamerané výlučne na integračné opatrenia na trhu práce. Taktiež chýba ucelená stratégia pracovnej mobility, ktorá by určovala princípy nastavenia politiky pracovnej migrácie.

Na úrovni opatrení zameraných na integráciu na trhu práce je väčšina aktivít v SR realizovaná prostredníctvom projektovo financovaných aktivít mimovládnych organizácií alebo formou ad-hoc adaptačných programov pre zamestnancov v rámci súkromného sektora. Jedným z takýchto príkladov je činnosť Migračného informačného centra IOM, ktoré už 12 rokov poskytuje komplexné služby v oblasti právneho, sociálneho a pracovného poradenstva, kurzov slovenského jazyka, kurzov kultúrnej orientácie v slovenskom prostredí, rekvalifikácií a pod. – s cieľom podporiť integráciu migrantov do spoločnosti a inklúziu na trhu práce.

Vo vzťahu k vznikajúcej stratégii bude preto nutné zadefinovať zodpovednosti a integračné opatrenia v oblastiach ako napr. jazykové vzdelávanie, aktívne opatrenia trhu práce, adaptačné programy, bývanie, kultúrna a spoločenská orientácia po príchode do krajiny, za ktoré prevezmú zodpovednosť jednotlivé subjekty vrátane systému financovania a hodnotenia.

¹ V rámci pojmu integrácia na trh(u) práce rozumieme v kontexte tejto štúdie opatrenia, ktoré sú zamerané jednak na vstup na pracovný trh, ale aj na opatrenia zamerané na inklúziu/integráciu už v rámci pracovnej aktivity/zamestnania.

² Zdroj: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/NezaradenyMaterialDetail?idMaterial=27500> (citované 1.5.2018)

³ Integrovaná politika SR prijatá uznesením Vlády SR č. 45 z 29. januára 2014

Kapitola 1: Všeobecné politiky integrácie a politiky integrácie na trh práce

1.1. PREHĽAD INTEGRAČNÝCH POLITÍK V SR

O1. Stručne popíšte migračnú situáciu v SR, ktorá sa týka štátnych príslušníkov tretích krajín:

a) Aké sú hlavné kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín prichádzajúcich do SR? Zmenilo sa ich zloženie od roku 2014?

Slovensko nepatrí k tradičným cieľovým krajinám migrantov a v porovnaní s inými štátmi EÚ je zastúpenie cudzincov⁴ v populácii nízke⁵ ⁶. Z dlhodobého hľadiska však ich počet pomaly, ale kontinuálne rastie⁷. Z celkového počtu cudzincov s platným pobytom k 31.12.2017 (104 451) bolo v SR evidovaných 50 395 štátnych príslušníkov tretích krajín (48 %) a 54 056 občanov iného členského štátu EÚ (52 %).⁸ V roku 2017 podiel štátnych príslušníkov tretích krajín na celkovej populácii SR predstavoval 0,93%.⁹ Najväčšie kvantitatívne zastúpenie spomedzi občanov tretích krajín v roku 2017 mali občania Ukrajiny (16 102), Srbska (10 608), Ruska (4 331), Vietnamu (3609), Číny (2 473) a Kórejskej republiky (1 557). Od roku 2014 kedy bol stav platných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín 29 171, do konca roka 2017 stúpol počet štátnych príslušníkov tretích krajín s platným pobytom v SR na 50 395 - viac ako 1,7-násobne. S klesajúcou mierou nezamestnanosti v SR¹⁰ (5,42%, údaj za 4/2018) je najvýraznejším komponentom legálnej migrácie na Slovensko migrácia za prácou, podnikaním a za štúdiom. Ďalšími faktormi urýchľujúcimi medziročný rast pracovnej migrácie je pretrvávajúci nedostatok pracovnej sily spojený s nárastom počtu voľných pracovných miest. (87 083, údaj za 5/2018).¹¹

Napriek zvýšenému počtu žiadateľov o azyl v EÚ po roku 2014 na Slovensku aj naďalej pretrváva trend klesajúceho počtu žiadostí o udelenie medzinárodnej ochrany. V roku 2017 požiadalo o azyl 166 cudzincov, z tohto počtu žiadateľov o medzinárodnú ochranu bolo udelených 29 azylov a poskytnutých 25 doplnkových ochrán. O azyl v SR v roku 2017 najčastejšie žiadali občania Afganistanu, Vietnamu, Iraku, Sýrie a Pakistanu.¹²

Rovnako zaznamenáva SR od vstupu do Európskej únie dlhodobý pokles neregulárnej migrácie. Medzi hlavné príčiny nízkej miery neregulárnej migrácie patria začlenenie krajiny do schengenského priestoru a oslabovanie tokov neregulárnych imigrantov do EÚ cez východoeurópsky priestor. V roku 2016 počet cudzincov, ktorí nelegálne prekročili hranice alebo sa neoprávnene zdržiavali na území SR, predstavoval 2 170 osôb, a ktorý sa v roku 2017 zvýšil na 2 706 osôb.¹³

b) V ktorých sektoroch sú štátni príslušníci tretích krajín prevažne zamestnaní (napr. poľnohospodárstvo, služby, výroba, stavebníctvo, opatrovatelstvo, sezónne práce)? Existujú rozdiely v miere zamestnanosti cudzincov a občanov SR? Existujú rozdiely v miere zamestnanosti podľa pohlavia?

⁴ Podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o pobyte cudzincov“) je cudzincom každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky. Cudzincami sú teda podľa slovenského právneho poriadku okrem štátnych príslušníkov tretích krajín aj občania členských štátov EÚ, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie (spolu tiež občania Únie).

⁵ Cudzinci v SR tvoria 1,9 percenta populácie, čo je spomedzi krajín EÚ šiesty najnižší podiel. Zdroj: Eurostat – Populácia podľa občianstva – cudzinci (štatistika k 31. 12. 2015)

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00157> (citované 1.5.2018)

⁶ Zdroj: <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (citované 1.5.2018)

⁷ V roku 2017 v SR žilo o 11 204 viac cudzincov ako rok v roku 2016, čo predstavuje nárast o 12 %.

<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html> (citované 1.5.2018)

⁸ Zdroj: Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ÚHCP P PZ) – Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2017(<https://www.minv.sk/?rok-2017-1>) (citované 1.5.2018)

⁹ Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky Stav obyvateľstva v SR k 31. decembru 2017

<https://slovak.statistics.sk>) (citované 1.5.2018)

¹⁰ Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: Nezamestnanosť - mesačné štatistiky

http://www.upsvar.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2018.html?page_id=771790 (citované 1.5.2018)

¹¹ Zdroj: Voľné pracovné miesta - ISTEP.sk <https://www.istp.sk/volne-pracovne-miesta?aktualna=731> (citované 1.5.2018)

¹² Zdroj: Migračný úrad MV SR – Štatistický prehľad Žiadatelia o udelenie azylu a rozhodnutia v I. stupni za obdobie rokov 1993 – december 2017 (<https://www.minv.sk/?statistiky-20>) (citované 1.5.2018)

¹³ Zdroj: ÚHCP P PZ – Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike (2000 – 2017) (<http://www.minv.sk/?rocenky>) (citované 1.5.2018)

Počet legálne zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín (s platným povolením na zamestnanie alebo s informačnou kartou¹⁴) na území Slovenskej republiky vzrástol viac ako päťnásobne – zo 4 253 osôb ku koncu roka 2014 na 21 752 ku koncu roka 2017.¹⁵ Celkovo v rámci evidovanej miery zamestnanosti v SR za rok 2017 na 116 domácich zamestnancov pripadal jeden pracujúci štátny príslušník tretej krajiny. V roku 2017 boli v SR najčastejšie zamestnaní štátni príslušníci tretích krajín z nasledujúcich krajín: Srbsko (12 259, medziročný nárast o 6 849), Ukrajina (4 626) a Vietnam (696). Dominujúcim sektorom podľa vykonávanej profesie sú operátori a montéri strojov a zariadení (8 325) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (6 542). Medzi pracujúcimi migrantmi výrazne prevyšujú muži, ktorí tvoria 74 % všetkých zamestnaných cudzincov.

c) Aké sú hlavné výzvy v oblasti integrácie, ktorým čelí SR?

Vývoj migračných trendov na úrovni EÚ za posledné roky (nárast migračných tokov, zmeny na trhu práce, nárast legálnej pracovnej migrácie, ako aj nelegálnej práce, zmena nálad obyvateľstva, nárast populizmu), zapríčiňuje, že sa oblasť integrácie a pracovnej migrácie stáva jednou z tém, ktorá bude ovplyvňovať politický vývoj aj v SR. Aj keď z pohľadu priorít vlády SR nie je téma integrácie zadefinovaná ako politická priorita, stáva sa aktuálne jednou z hlavných tém politickej aj spoločenskej diskusie. V roku 2018 (máj) boli na zasadnutí vlády SR¹⁶ predstavené odporúčania na prehodnotenie inštitucionálneho zabezpečenia témy migrácie a integrácie v Slovenskej republike. Tie boli spojené s diskusiou o prijatí novej strategickej politiky riadenej a legálnej pracovnej migrácie a s tým spojenými integračnými opatreniami, ktoré by viedli k efektívnejšiemu prepojeniu regionálnej úrovne a štátu.

Napriek existencii strategických dokumentov v SR¹⁷, ktoré určujú zakladené opatrenia v oblasti migrácie a integrácie v súčasnosti absentuje špecifický dokument alebo stratégia zameraná výlučne na integračné opatrenia na trhu práce. Rovnako tak absentuje úrad, ktorý by z jedného miesta inštitucionálne zastrešoval uvedené témy a podieľal by sa na ich koordinácii a realizácii. Hlavnou výzvou pre SR je aktuálne napĺňanie a realizácia integračnej politiky SR inštitúciami spoluzodpovednými za tému integrácie v prepojení na orgány štátnej správy. Aktuálne absentuje taktiež samostatný štátny rozpočet na realizáciu jednotlivých integračných opatrení. Z pohľadu zdieľania zodpovedností a spolupráce v tejto oblasti je aj prepojenie štátu s lokálnou a regionálnou úrovňou (VÚC, mestá, obce) nedostatočné.

Ďalšou výzvou SR v poslednom období je imigrácia za prácou, ktorá sa stala najdynamickejšie sa rozvíjajúcim komponentom zahraničnej migrácie v Slovenskej republike. Aktuálne trendy a vývoj v oblasti pracovnej migrácie už od roku 2017 poukazujú na potrebu vytvorenia programov pracovnej migrácie a harmonizácie nastavenia výberových kritérií prijímania cudzincov v rámci riadenej ekonomickej migrácie so zameraním na nedostatkové profesie a ich potenciál pre rozvoj slovenského hospodárstva¹⁸. V súčasnej situácii rastúceho dopytu po pracovnej sile spojeného s migráciou za prácou, SR však zaznamenáva výzvy/riziká, ktoré môžu mať negatívny vplyv na krajiny pôvodu, cieľové krajiny, ako aj na samotných migrantov.

Aktuálne výzvy/riziká v oblasti pracovnej migrácie zahŕňajú:

- rast nelegálneho zamestnávania, ktorý negatívne ovplyvňuje práva pracujúcich (vrátane podmienok zamestnávania migrujúcich pracovníkov);
- rast xenofóbnych postojov a diskriminácie, najmä v prípadoch ak sú migranti vnímaní cez negatívny vplyv na pracovné príležitosti a životné podmienky;
- neetické praktiky v procese naboru, keďže zamestnávateľia v niektorých prípadoch využívajú asymetriu informácií, čo môže mať za následok nárast prípadov pracovného vykorisťovania alebo obchodovania s ľuďmi;
- zhoršujúce sa pracovné podmienky v špecifických odvetviach;

¹⁴ Informačná karta slúži na informovanie úradu práce, sociálnych vecí a rodiny zamestnávateľom o začatí a skončení zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny u ktorého sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje, alebo zamestnaní občana členského štátu EÚ.

¹⁵ Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny – Zamestnávania cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2017 (http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803) (citované 1.5.2018)

¹⁶ Zdroj: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/NezaradenyMaterialDetail?idMaterial=27500> (citované 1.5.2018)

¹⁷ Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020 <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky&subor=153851> (citované 1.8.2015), Integračná politika SR

¹⁸ Jednou z reakcií na vzniknutú situáciu na trhu práce je aj novela Zákona č. 64/2018 a č. 108/2018 v ktorom sa od 1.5.2018 menia príslušné ustanovenia zákona o službách zamestnanosti a zákona o pobyte cudzincov týkajúce sa zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré majú za cieľ zjednodušenie podmienok pre zamestnanie cudzincov z krajín mimo EÚ v nedostatkových profesiách a v regiónoch s nezamestnanosťou nižšou ako päť percent. Zoznam nedostatkových profesií pre jednotlivé kraje je dostupný na http://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/zamestnavanie-cudzincov/zoznam-zamestnani-s-nedostatkom-pracovnej-sily.html?page_id=806803 (citované 1.5.2018)

- tlak na miestnu infraštruktúru a rýchlu transformáciu pracovnej sily, ktorá má za následok rast sociálneho napätia.

O2. Je pojem „integrácia“ definovaný v národnej legislatíve alebo strategických dokumentoch SR? Ak áno, popíšte definíciu a jej kontext, uveďte aj to, či sa tieto definície týkajú výslovne zamestnania.

Pozn.: Uveďte, ako sa toto vymedzenie týka Spoločných základných princípov pre politiku integrácie cudzincov v EÚ prijatých Radou v roku 2004. (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/common-basic-principles_en.pdf).

Pojem integrácia nie je definovaný v slovenskej legislatíve. Integrácia je definovaná v strategickom dokumente Integrovaná politika SR, ktorý bol prijatý vládou SR. Podľa tohto dokumentu je pojem integrácia definovaný ako obojstranný proces vzájomného uznania a rešpektovania majoritnej spoločnosti a cudzincov. Táto definícia nie je špecificky prepojená na zamestnanie, avšak Princípy integračnej politiky SR boli vytvorené ako konkrétne zhrnutie viacerých odporúčaní vychádzajúcich zo Všeobecných základných princípov politiky integrácie migrantov v EÚ (The Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU" (2004)), pričom uvedený dokument sa v časti 6 špecificky venuje Zamestnaniu a sociálnej ochrane.

O3. Má SR, v rámci zamerania tejto štúdie, špecifický politický/strategický dokument/model integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín ? ÁNO/NIE.

Áno.

Ak áno, stručne ho popíšte, uveďte názov, časové obdobie, inštitucionálny rámec pre implementáciu a kontrolu jeho plnenia.

Pozn.: Popísané sú všeobecné integračné opatrenia, keďže integrácia na trhu práce je pokrytá v ďalších častiach štúdie.

Základným strategickým materiálom, ktorý špecifikuje jednotlivé oblasti integrácie cudzincov je Integrovaná politika Slovenskej republiky¹⁹ (ďalej „Integrovaná politika SR“).

Integrovaná politika SR²⁰ predstavuje systematický rámec politik, ktorých cieľom je zabezpečiť realizáciu opatrení na zefektívnenie procesu integrácie cudzincov. Hlavným princípom integračnej politiky je efektívna integrácia cudzincov, ktorá umožní spoločnosti využívať potenciál cudzincov tak, aby boli prínosom pre spoločnosť, a zároveň je prevenciou ich prípadnej radikalizácie, prípadne uzatvárania sa pred majoritnou spoločnosťou vznikom izolovaných komunit. Cieľovou skupinou Integrovannej politiky SR sú cudzinci, štátni príslušníci tretích krajín. Integrovaná politika SR sa zaoberá otázkami bývania, zdravia, vzdelávania, zamestnanosti cudzincov a sociálnej ochrany, ako aj kultúrnej a spoločenskej integrácie (bližšie pozri O4).

V celej Integrovannej politike SR je prierezovo uplatňovaný integračný mainstreaming. Gestorom Integrovannej politiky SR je MPSVaR, ktoré stanovuje úlohy (opatrenia) pre zodpovedné subjekty, ktoré sú následne týmito subjektmi rozpracované do akčných plánov a plnené na rôznej úrovni – na úrovni samosprávnych krajov, ako aj na úrovni ústredných orgánov štátnej správy. Zodpovedné subjekty na začiatku každého roka posielajú svoje odpočty z vlastných rezortných akčných plánov MPSVR SR, ktoré ich predkladá vláde SR na vedomie v podobe tzv. Súhrnnej správy. V zmysle uznesenia vlády SR č. 45/2014 majú byť v rámci príslušných rezortov vytvorené trvalé podmienky na plnenie úloh vyplývajúcich z rozpracovania akčných plánov Integrovannej politiky SR. Vo vzťahu k príslušným samosprávnym krajom, Únie miest Slovenska a Združeniu miest a obcí Slovenska má Integrovaná politika SR odporúčací charakter.

Ďalším dokumentom vymedzujúcim opatrenia v širšom kontexte politik riadiacich legálnu migráciu v SR, ktorý je zároveň východiskovým dokumentom pre Integrovanú politiku SR je Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020²¹ („MP“). MP je v gescii Ministerstva vnútra SR a jej plnenie má rovnako prierezový charakter. MP poukazuje na potrebu využitia potenciálu dočasnej a cirkulárnej migrácie pri eliminovaní nelegálnej migrácie, úniku vysokokvalifikovanej a kvalifikovanej pracovnej sily pri súčasnom rozvoji tretích krajín. Z týchto dôvodov MP plánuje aktualizovať podmienky vytvárajúce právny rámec

¹⁹ Prijatá Uznesením vlády SR č. 45/2014.

²⁰ Dostupná na: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/integracia-cudzincov/zameranie-integracnej-politiky-sr.html> (citované 1.5.2018)

²¹ <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>

umožňujúci vstup migrantov na trh práce, pre sezónnu prácu, dočasnú a cirkulárnu migráciu a formy krátkodobého zamestnávania. V MP sa SR zaviazala, že prijme politiky na aktívnu podporu prijímania ekonomických migrantov a zamestnávania migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce. V oblasti týkajúcej sa posilňovania vzájomnej výmeny informácií o migrácii zlepšením existujúcich nástrojov a zlepšením informovanosti o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie, MP uvádza ako jedno z opatrení vytváranie informačno-konzultačných centier pre migrantov na zlepšenie ich prístupu k informáciám o vstupe, pobyte, životných a pracovných podmienkach, a to aj vo vybraných krajinách pôvodu. Zároveň MP uvádza, že je potrebné poskytovať informácie aj prostredníctvom imigračných portálov, internetových (viacjazyčných) stránok, brožúrok a letákov a zvyšovať všeobecnú informovanosť migrantov prostredníctvom informačných kampaní o nelegálnej práci, prevádzach, obchodovaní s ľuďmi aj o možných rizikách pracovnej migrácie a možnostiach pomoci.

Ak nie, uplatňuje SR všeobecne zamerané politiky v oblasti integrácie (t.j. také, ktoré sa týkajú všetkých obyvateľov, nie iba ŠPTK)?

Nie.

Ak má SR, v rámci zamerania tejto štúdie, špecifický politický/strategický dokument/model integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín:

O4. Aké sú jeho hlavné oblasti/opatrenia, ktoré sa aktívne implementujú (napr. znalosť jazyka, občianska orientácia, hodnoty, ústava, kultúra, história, uznávanie kvalifikácie, bývanie, vzdelávanie, podpora spoločných aktivít slovenských občanov a štátnych príslušníkov tretích krajín atď.)?

Pozn.: Popísané sú všeobecné integračné opatrenia, keďže integrácia na trhu práce je pokrytá v nasledujúcich častiach štúdie.

Integračná politika SR sa zameriava na nasledujúce oblasti a opatrenia:

1) Samosprávne kraje – cieľom opatrení pre samosprávne kraje je zmapovať charakteristiky populácie cudzincov, ich situáciu a problémy na území daného regiónu, zlepšiť a zintenzívniť súčinnosť orgánov miestnej a regionálnej samosprávy a ostatných aktérov integračnej politiky SR, vrátane cudzincov samotných. Ako efektívny nástroj je v Integračnej politike navrhnuté pre samosprávne kraje rozpracovanie ich vlastných regionálnych integračných koncepcií.

2) Bývanie – opatrenia v tejto oblasti majú byť zamerané na zníženie priestorovej a sociálnej segregácie, a to jednak medzi cudzincami, ako aj voči majoritnej populácii. Integračná politika má záujem na rozvoji všeobecného verejného nájomného bývania vrátane podpory prístupu cudzincov k nájomnému bývaniu.

3) Kultúrna a spoločenská orientácia – cieľom opatrení v tejto oblasti je plnohodnotné začlenenie jednotlivca do spoločnosti. Podporované je prijatie a realizácia aktivít zameraných na oboznámenie sa s jazykom, kultúrou, hodnotami a pravidlami v spoločnosti. Rovnako sú podporované opatrenia, ktoré smerujú k potlačaniu prejavov rasizmu, diskriminácie, xenofóbie a iných foriem neznášanlivosti a nenávisťi voči cudzincom.

4) Zdravotná starostlivosť – v SR sa zdravotná starostlivosť cudzincom poskytuje v rozsahu a za podmienok, ktoré sú stanovené v medzinárodných zmluvných dokumentoch a v platných právnych predpisoch pre túto oblasť. Zámerom Integračnej politiky SR v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti cudzincom je medziiným aj postupné zlepšovanie podmienok a prístup k verejnému zdravotnému poisteniu a prístup k zdravotným službám tejto cieľovej skupiny. Rovnako sa tak venuje zlepšeniu prístupu k zdravotnej starostlivosti pre marginalizované skupiny, skupiny zasiahnuté životnou krízou, ako aj osobám s ťažkým zdravotným postihnutím, seniorom a cudzincom bez trvalého pobytu.

5) Vzdelávanie - Integračná politika SR vymedzuje tri základné cieľové skupiny v oblasti vzdelávania, na ktoré sa vzťahujú jednotlivé opatrenia: deti cudzincov, dospelí cudzinci a občania SR. Cieľom jednotlivých opatrení je zlepšenie celkového prístupu k vzdelávaniu tak na strane cudzincov, ako aj na strane majoritnej spoločnosti v súvislosti s osvetou v uvedenej téme. Jedným z opatrení je aj vyvinutie štandardizovaných kurzov slovenského jazyka pre dospelých cudzincov a vypracovanie súvisiacich učebníc a metodických pomôcok.

6) Zamestnanosť a sociálna ochrana - cieľom Integrovačnej politiky SR a jej opatrení v tejto oblasti je stimulovať legislatívu a postupy, ktoré by uľahčovali a zatraktívniť prístup na trh práce a to najmä prostredníctvom zjednodušenia administratívnych postupov v súvislosti so získavaním povolení na pobyt a zamestnanie. Rovnako je tak úsilím podporiť snahu pri vytváraní bilaterálnych dohôd o spolupráci v oblasti ekonomickej migrácie s tretími krajinami. Medzi konkrétne opatrenia, ktoré Integrovačná politika SR navrhuje v oblasti zamestnávania cudzincov patrí napríklad vypracovanie zoznamu dlhodobo neobsaditeľných miest či zväzovanie prijatia nových opatrení v oblasti migračnej politiky.

7) Občianstvo SR – cieľom opatrení v tejto oblasti je aktívne podporovať prístup cudzincov k získaniu občianstva SR napr. prostredníctvom zjednodušenia procesov naturalizácie.

8) Maloletí bez sprievodu - Integrovačná politika SR sa zasaďuje za neustále zlepšovanie systému ochrany a starostlivosti o maloletých bez sprievodu a uznáva potrebu prijímania osobitných integrovačných opatrení. Uvedené sa realizuje medziiným aj prostredníctvom zlepšenia identifikácie príčin útekov/zmiznutí maloletých bez sprievodu a prijatí preventívnych opatrení.

1.2. POLITIKY INTEGRÁCIE NA TRHU PRÁCE V SR

O5. Má SR, špecifický politický/strategický dokument/model pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce? ÁNO/NIE

Nie.

Slovenská republika nemá špecifickú politiku alebo strategický dokument zameraný na oblasť integrácie na trh práce pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Základný východiskový rámec pre tvorbu opatrení zameraných na integráciu na trh práce je definovaný v Migračnej politike SR a Integrovačnej politike SR. (viď bližšie otázky O3 a O4).

Ak ÁNO:

- je súčasťou všeobecnej integrovačnej politiky/stratégie?
- Kedy vznikol tento strategický/politický dokument? Stručne popíšte dôvody jeho vzniku (značný nárast počtu prichádzajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, potreby trhu práce, sociálna súdržnosť, boj proti chudobe, boj proti diskriminácii atď.).
- Aké sú cieľové skupiny stratégie integrácie na trh práce (napr. všetci štátni príslušníci tretích krajín, rodinní príslušníci, zamestnanci, alebo sa venuje osobitná pozornosť konkrétnej skupine, ako napríklad nedávno prijatým cudzincom)?
- Má SR zavedené opatrenia na integráciu na trhu práce pre všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín alebo len pre tých, u ktorých je perspektíva trvalého pobytu?
- Aké sú hlavné ciele stratégie integrácie na trh práce?

Nevzťahuje sa pre SR.

Ak NIE: Je integrácia na trhu práce súčasťou všeobecnej politiky v SR?

Ak áno, opíšte túto politiku, zamerajte sa len na opatrenia, ktoré sa vzťahujú na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú predmetom tejto štúdie.

Nevzťahuje sa pre SR.

O6. Mal nárast migračných tokov od roku 2015 vplyv na súčasnú úpravu a/alebo politiku integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce (napr. došlo k nárastu spolupráce medzi rôznymi zainteresovanými stranami a poskytovateľmi služieb v dôsledku zvýšených migračných tokov alebo boli niektoré opatrenia/aktivity /finančné zdroje zastavené kvôli novým prioritám)?

Pozn.: Popísané sú zmeny integrovačných opatrení v dôsledku nárastu migračných tokov od roku 2015 len pre iných štátnych príslušníkov tretích krajín ako príjemcov medzinárodnej ochrany.

Nie, SR nebola zasiahnutá migračnými tokmi, ktoré začali od roku 2015. Táto situácia však mala dopad na potrebu prípravy novej politiky zameranej na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí budú mať v SR udelený azyl, alebo doplnkovú ochranu. Títo však nie sú predmetom uvedenej štúdie.

Vývoj nelegálnej migrácie v EÚ ako dôsledok situácie na hlavných migračných trasách určitým spôsobom ovplyvnil aj situáciu v SR.

V SR došlo za posledné obdobie k výraznému nárastu nelegálneho zamestnávania ŠPTK. „Výsledky vykonaných kontrol, t. j. počet odhalených nelegálne zamestnaných fyzických osôb je v porovnaní s výsledkami dosiahnutými v predchádzajúcich štyroch kalendárnych rokoch najvyšší. V roku 2017 bolo odhalených 3 384 nelegálne zamestnaných fyzických osôb, čo predstavuje v porovnaní s výsledkami dosiahnutými v roku 2016 (2 924) nárast o 15,7 %. Najväčší počet tvorili občania Srbska (762 osôb) a občania Ukrajiny (276 osôb).²² Zároveň je tu dlhodobá potreba zo strany zamestnávateľov pokryť nedostatok pracovnej sily prostredníctvom kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia.²³ Dochádza teda k výraznému posunu vo vnímaní chápania politiky trhu práce aj v dôsledku vyššie uvedených skutočností. S cieľom zlepšenia spolupráce zameranej na efektívnejšiu výmenu informácií a kontrolu dočasného zamestnávania a vysielania pracovníkov, ktorých dočasne zamestnávajú alebo vysielajú pracovať zamestnávateľia, agentúry dočasného zamestnávania, alebo sprostredkovateľské agentúry so sídlom na území jednej zmluvnej strany na územie druhej zmluvnej strany SR podpísala Protokol o spolupráci medzi MPSVaR SR a Ministerstvom práce, zamestnávania, otázok vojnových veteránov a sociálnych vecí Srbskej republiky.

07. Vyskytli sa v poslednom čase diskusie v médiách/akademickej obci/mimovládnych organizáciách na tému integrácie ŠPTK vo všeobecnej rovine alebo konkrétne v súvislosti s ich integráciou na trhu práce?

Téma migrácie sa stala jednou z najdiskutovanejších mediálnych tém v rámci verejného, odborného a politického priestoru od roku 2015, pričom špecifický nárast záujmu o túto tému možno zaznamenať najmä pred parlamentnými voľbami 2016. Jednou z často diskutovaných oblastí bola aj téma spochybňovania ekonomických motívov migrácie v súvislosti s vývojom situácie migračných tokov od roku 2015. Tento pohľad do značnej miery ovplyvňoval aj celkové vnímanie benefitov migrácie vo verejnom priestore v SR. Od roku 2017 sa predmetom týchto diskusií čoraz častejšie stáva aj téma pracovnej migrácie a s ňou súvisiacej integrácie migrantov na trhu práce v SR. V súvislosti s pracovnou migráciou ide najmä o problematiku pokrytia nedostatku pracovných síl prostredníctvom pracovnej migrácie (potrebu pracovných migrantov s vysokou, ale aj nízkou kvalifikáciou z dôvodu nedostatku domácej ponuky pracovnej sily)²⁴, uľahčenie prístupu na trh práce pre niektoré skupiny cudzincov, či nepriaznivého demografického vývoja²⁵. Média taktiež informujú o problémoch, ktorým pracovní migranti na Slovensku vo všeobecnosti čelia pri integrácii na trhu práce a na lokálnej úrovni. Medzi ne patrí napr. absencia komunikačnej stratégie, chýbajúce integračné opatrenia na úrovni samospráv, problematika dostupného bývania.²⁶ Potrebu opatrení zameraných na integráciu na trhu práce prepojených na potreby zamestnávateľov a kontext integrácie na lokálnej úrovni v rozhovoroch zdôrazňujú aj predstavitelia rezortu MPSVaR SR²⁷. Diskusie v ostatnom období prebiehajú aj na úrovni zástupcov štátnych orgánov, mimovládnych organizácií a zástupcov zamestnávateľov, ktoré rovnako poukazujú na potrebu riešenia nedostatku pracovnej sily funkčnou imigračnou politikou. „Dlhodobou bude v záujme pružnosti a minimalizácie negatívneho vplyvu na domáce obyvateľstvo potrebné zamerať sa na komplexnejšiu zmenu imigračného systému, vrátane zavedenia cieleného výberu imigrantov na základe dopredu definovaných

²² MPSVaR SR: Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2017

²³ Zdroj: Tlačová správa INEKO, 29.4.2018 <http://www.ineko.sk/clanky/seminar-potrebuje-slovensky-pracovny-trh-viac-imigrantov> (citované 1.5.2018)

²⁴ Zdroj: Potrebuje Slovensko pracovníkov z iných krajín? Zvýši alebo zníži to naše platy? (odpovedá 10 ekonómov) – Denník N 9/2/2017 (<https://dennikn.sk/679289/potrebuje-slovensko-pracovnikov-z-inych-krajin-zvysi-alebo-znizi-to-nase-platy-odpoveda-8-ekonomov/>) (citované 1.5.2018)

²⁵ Zdroj: Otvorená krajina alebo nedobytná pevnosť? Slovensko, migranti a utečenci - Inštitút pre verejné otázky a Heinrich Böll Stiftung Praha 2016 (<http://www.ivo.sk/8005/sk/aktuality/otvorena-krajina-alebo-nedobytna-pevnost?-slovensko-migranti-a-utecenci>) (citované 1.5.2018)

²⁶ Zdroj: Zamestnávanie cudzincov má špecifika, firmy v SR by ich mali zohľadniť – Teraz 14/5/2017 (<http://www.teraz.sk/ekonomika/zamestnavanie-cudzincov-ma-specifika/259617-clanok.html>)

Srbi prichádzajú po tisícoch, sú bieli a kresťania – aj tak sa ich bojíme – Denník N 9/2/2017 (https://dennikn.sk/676302/dobrodosli-srbi-prichadzaju-po-tisicoch-su-bieli-a-krestania-aj-tak-sa-ich-bojime?ref=tit&sm_byp=iVVsMfrKsS6cJtrV), (citované 1.5.2018)

V Seredi pracuje stále viac cudzincov, domáci sa obávajú get - Život 16/4/2018 (<http://www.zivot.sk/clanok/550333/v-seredi-pracuje-stale-viac-cudzincov-domaci-sa-obavaju-get>) (citované 1.5.2018)

²⁷ Zdroj: Richter: Dvere lacným cudzincom neotvárame dokorán - SME 30/1/2018 (<https://ekonomika.sme.sk/c/20748708/rozhovor-minister-prace-ian-richter-2018-zamestnavanie-cudzincov.html>) (citované 1.5.2018)

kritérií. Cudzinci sú podľa väčšiny podnikateľov produktívnejší ako domáci nezamestnaní, ich počet na Slovensku preto stúpa a ku koncu marca dosiahol 52-tisíc, z toho najviac Srbov, Rumunov a Ukrajincov.²⁸

08. Je integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín, v zmysle zamerania štúdie, považovaná v SR za prioritu? Ak áno, špecifikujte bližšie pre koho je táto téma prioritou (napr. vláda, zákonodarný orgán alebo iní politickí činitelia)?

Jednou z aktuálnych politických debát na úrovni vlády SR k súhrnnej správe o stave plnenia cieľov a opatrení integračnej politiky za rok 2017 sa viaže potreba prijatia stratégie riadenej legálnej migrácie v SR, ktorá je dôsledkom rastúceho dopytu po pracovnej sile a klesajúcej miery nezamestnanosti v SR. V súvislosti s témou prípravy opatrení zameraných na zatraktívnenie SR pre skupiny migrantov je diskutovaná aj problematika integrácie na trh práce a s tým súvisiaci nedostatok integračných opatrení.

Aj keď z pohľadu priorít vlády SR nie je téma integrácie zadefinovaná ako politická priorita, stáva sa aktuálne jednou z hlavných tém politickej aj spoločenskej diskusie. Rezort MPSVaR SR prostredníctvom vyjadrenia ministra práce na rokovaní vlády SR potvrdil, že podporuje vznik stratégie pracovnej mobility a integrácie cudzincov na trh práce v Slovenskej republike.²⁹ Aktuálne je možné vytvoriť priestor pre dlhodobú stratégiu pracovnej mobility, zmapovať situáciu, prekážky a jasné potreby trhu práce vrátane zadefinovania toho, akú skupinu migrantov Slovensko potrebuje, na akú dlhú dobu a v akých regiónoch pre pokrytie deficitu pracovnej sily na domácom trhu. Vo vzťahu k tejto stratégii/politike bude potrebné aj zadefinovanie integračných opatrení ako napr. jazykové vzdelávanie, aktívne opatrenia na trhu práce a ich poskytovanie v inom ako slovenskom jazyku, bývanie, sociálna, kultúrna a pracovná orientácia a pod.

Ďalším dokumentom predstaveným na úrovni vlády je návrh Stratégie hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, ktorú pripravilo Ministerstvo hospodárstva v apríli 2018 do medzirezortného pripomienkového konania. V stratégii je definovaná migrácia ako rozhodujúci faktor pri budúcom populačnom vývoji a taktiež v spojení s riešením nedostatku domácej kvalifikovanej pracovnej sily a udržaním konkurencieschopnosti a využívania kvalifikovanej pracovnej sily v súlade s hospodárskymi záujmami SR.³⁰

Okrem vyššie uvedených strategických plánov pripravovaných alebo vytvorených na úrovni vlády SR, boli v ostatnom období prijaté legislatívne opatrenia a to najmä vo vzťahu k riešeniu rastúceho dopytu po pracovnej sily. V Národnej rade Slovenskej republiky bol 8.2.2018 schválený návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom sa menia a zjednodušujú niektoré postupy v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín na území Slovenskej republiky. V nadchádzajúcom období sa v súlade so závermi rokovaní vlády a legislatívneho plánu predpokladá pokračovanie v stratégii pracovnej mobility cudzincov a ich integrácie na trh práce v SR. Rovnako sa tak začala diskusia spojená s návratovou politikou Slovákov žijúcich v zahraničí.

1.3. IMPLEMENTÁCIA POLITIKY INTEGRÁCIE NA TRHU PRÁCE: INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

09. Popíšte organizačnú štruktúru inštitucionálneho rámca pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v zmysle zamerania tejto štúdie a uveďte kompetencie rôznych štátnych orgánov pri implementácii integračných politík a opatrení. Zahrňte aj štruktúry riadenia na miestnej a centrálnej úrovni.

Pozn.: Uveďte aj akékoľvek ďalšie zainteresované strany/hlavné subjekty (napríklad verejné služby zamestnanosti, mimovládne organizácie, obchodné komory, odborové zväzy), ak zohrávajú významnú úlohu v tejto oblasti. Iniciatívy implementované na miestnej úrovni by mali byť uvedené len vtedy, ak i) vyplývajú z mandátu určenom na národnej úrovni alebo ii) sú založené/fungujú prostredníctvom vnútroštátnych mechanizmov financovania.

²⁸ Zdroj: <http://www.ineko.sk/clanky/analyza-potrebuje-slovensky-pracovny-trh-viac-imigrantov> (citované 1.5.2018)

²⁹ Zdroj: <http://www.teraz.sk/slovensko/integracna-politika-na-slovensku-sa-nepl/325298-clanok.html> (citované 1.5.2018)

³⁰ Zdroj: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2018/185> (citované 1.5.2018)

Nevzťahuje sa pre SR. Ako už bolo uvedené v otázke O 5, Slovenská republika nemá špecifickú politiku alebo strategický dokument zameraný na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce.

O10. Pripravuje SR pravidelné monitorovacie správy (napr. výročné správy) o integrácii štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce? Ak áno, aké sú hlavné integračné ukazovatele? Ako sa zostavujú a kto ich zostavuje? Ako súvisia s ukazovateľmi aktívneho občianstva zo Zaragozy prijatými v roku 2004³¹?

Pozn.: Stručne popíšte hlavné trendy, najmä so zameraním na ukazovatele týkajúce sa integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na pracovný trh. Opíšte použité metódy (kvalitatívne, kvantitatívne) a dáta (údaje zo sčítania obyvateľstva alebo z prieskumov, administratívne údaje pod.) použité pri vypracovávaní takýchto správ.

Monitoring integračných opatrení pre štátnych príslušníkov tretích krajín zameraný na trh práce nie je v SR realizovaný. Prierezovo monitorovanou politikou je Integračná politika SR, ktorej plnenie je každoročne sledované prostredníctvom súhrnnej správy, ktorú minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR predkladá do vlády SR ako informatívnu správu (viď bližšie otázku O3).

Integračná politika obsahuje prierezové opatrenia v časti *Zber dát*, ktoré reflektujú Nariadenie Rady a EP 862/2007. Tento zber dát sa rovnako opiera aj o indikátory Zaragoza (Zaragoza Pilot Study). Zodpovednosť za zber týchto dát má predovšetkým Štatistický úrad SR a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.³²

O11. Opíšte hlavné výzvy a prekážky pri príprave a zavádzaní politik integrácie na trhu práce pre štátnych príslušníkov tretích krajín v SR.

Pozn.: Uvedte tiež, ktoré zainteresované strany čelia týmto výzvam a prekážkam.

Stratégia integrácie ŠPTK na trh práce v SR absentuje. Hlavnou výzvou v kontexte aktuálnej situácie bude príprava stratégie pracovnej mobility zameranej na prísun zahraničnej pracovnej sily z krajín mimo EÚ s dôrazom na integračné opatrenia tejto skupiny na trhu práce v SR (pozri tiež O8).

Zároveň je možné identifikovať viaceré prekážky, ktoré sú aj výzvami a môžu mať vplyv na vytváranie a následnú implementáciu integračnej politiky na trhu práce:

- chýbajúce analýzy ekonomického prínosu jednotlivých skupín ekonomických migrantov a aktuálneho dopytu po pokrytí nedostatkových profesií
- absencia jednotného prierezového úradu, ktorý by zabezpečoval tvorbu a plnenie úloh súvisiacich s komplexnou realizáciou migračnej politiky Slovenskej republiky vrátane integračnej politiky
- neexistencia integračných opatrení zameraných špecificky na integráciu na trh práce
- sociálny dumping a porušovanie pracovných práv migrantov
- nedostatočná pripravenosť subjektov na úspešné zavedenie opatrení integrácie na trh práce³³
- absencia dodatočných schém financovania aktivít zameraných na integračné opatrenia na trhu práce³⁴

³¹ Pozri tiež správu Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA): Spoločne v EÚ - Podpora participácie migrantov a ich potomkov (Together in the EU - Promoting the participation of migrants and their descendants) <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/migrant-participation>

³² Integračná politika SR časť venovaná prierezovému opatreniu, Zber dát, str. 10.

³³ Pre úspešné zavedenie opatrení integrácie na trh práce bude potrebné zabezpečiť systematické budovanie kapacít relevantných subjektov vrátane štátnych orgánov, samosprávy - miest a obcí, ako aj subjektov súkromného sektora zodpovedných za nábor a zamestnávanie pracovníkov. Takéto budovanie kapacít bude musieť byť zamerané najmä na implementáciu programov pracovnej migrácie a zároveň zabezpečovať opatrenia zamerané na integráciu na trhu práce.

³⁴ V rámci dostupných zdrojov financovania v SR chýbajú finančné programy a projektové výzvy (napr. v rámci výziev ESF) zamerané na oblasť integrácie na trh práce. V súčasnosti sú všetky aktivity zamerané na túto oblasť pokrývané z fondu AMIF.

Kapitola 2: Opatrenia a postupy uľahčujúce integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v SR

2.1 PREHĽAD HLAVNÝCH OBLASTÍ INTEGRÁCIE

O12. Do tabuľky nižšie uvedte a popíšte hlavné oblasti/časti politik zamerané na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce

Ak má SR zavedenú všeobecnú politiku integrácie (t.j. pre všetkých obyvateľov), zamerajte sa len na špecifické opatrenia pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce.

Zamerajte sa na:

a) Hlavné ciele a stručnú charakteristiku každej z príslušných oblastí, ako aj na jej zodpovedných aktérov.

b) Stručne popíšte implementačný rámec.

SR nemá zavedené špecifické politiky zamerané na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce. Rovnako ani v rámci všeobecných politik a aktívnych opatrení na trhu práce nie sú zavedené špecifické systémové opatrenia iba pre túto cieľovú skupinu. Niektoré z opatrení uvedených nižšie sú prístupné za rovnakých podmienok ako občanom SR aj niektorým kategóriám ŠPTK. Ich využívanie touto cieľovou skupinou však nie je možné vyhodnotiť.

Oblasť/časť politiky	Všeobecný prehľad	Aktéri
1. Odborná príprava a kvalifikácia (vrátane digitálnych nástrojov zameraných na podporu vzdelávania a podporu integrácie na trhu práce)	<p>ŠPTK s dlhodobým pobytom a rodinní príslušníci občanov EÚ majú prístup k aktívnym opatreniam na trhu práce (v zmysle zákona o službách zamestnanosti) za rovnakých podmienok ako občania Slovenskej republiky. Podmienkou je ich zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Za splnenia uvedených podmienok môžu vyššie uvedené kategórie ŠPTK získať a využívať opatrenia v oblasti vzdelávania a prípravy pre trh práce. Môže ísť napríklad o teoretickú alebo praktickú prípravu, ktorú si vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce a ktorá umožňuje získať nové odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti na účel pracovného uplatnenia vo vhodnom zamestnaní, alebo príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce³⁵</p> <p>Ďalším nástrojom aktívnych opatrení na trhu práce v oblasti vzdelávania a rekvalifikácie je príspevok súvisiaci s rekvalifikáciou uchádzačov o zamestnanie, vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK s dlhodobým pobytom a rodinní príslušníci občanov EÚ). Uchádzači o zamestnanie majú prístup k aktívnym opatreniam na trhu práce pod názvom REPAS+³⁶, ktorý umožňuje uchádzačovi o zamestnanie, ktorý má problém uplatniť sa na trhu práce, zvoliť si druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý má požadovanú rekvalifikáciu zrealizovať.</p>	<p>Stručne popíšte, kto je zodpovedný za plánovanie, implementáciu, monitorovanie a dohľad nad implementáciou opatrení v každej oblasti.</p> <p>ÚPSVaR: Opatrenia sú implementované prostredníctvom jednotlivých úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.</p>

³⁵ Zdroj: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/vzdelavanie-a-priprava-pre-trh-prace.html?page_id=13314 (citované 1.5.2018)

³⁶ Zdroj: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/repas-pre-uchadzacov-o-zamestnanie-z-bsk.html?page_id=768052 (citované 1.5.2018)

	V zákone o službách zamestnanosti (§23a písm. u) s účinnosťou od 1. mája 2018 bolo zavedené opatrenie umožňujúce, zamestnať štátneho príslušníka tretej krajiny za účelom zaškolenia. Podmienkou zaškolenia je príprava na výkon zamestnania v profesii, ktoré je uvedené v zozname profesií s nedostatkom pracovnej sily a podanie žiadosti o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania na to isté pracovné miesto.	
2. Zlepšenie (mäkkých) zručností	Občania tretích krajín (ŠPTK s dlhodobým pobytom a rodinní príslušníci občanov EÚ evidovaní v databáze uchádzačov o zamestnanie) môžu získať príspevok súvisiaci s realizáciou kompetenčných kurzov v rámci programu KOMPAS+, ktorý je určený pre uchádzačov o zamestnanie ³⁷ . Na účely KOMPAS+ sa za kompetenčné kurzy považujú kurzy zamerané na rozvoj komunikačných, počítačových, manažérskych, sociálnych, podnikateľských a jazykových kompetencií. V rámci kompetenčných kurzov sa podporujú vybrané kľúčové kompetencie uplatniteľné vo vzťahu k trhu práce: komunikačné zručnosti (vrátane sociálnych kompetencií), osobnostný rozvoj (vrátane manažérskych a podnikateľských kompetencií), počítačové zručnosti a jazykové zručnosti.	ÚPSVaR: Opatrenia sú implementované prostredníctvom jednotlivých úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.
3. Poskytovanie informácií a poradenstvo	Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny poskytujú v rámci svojich pracovísk uchádzačom alebo záujemcom o zamestnanie, vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK s dlhodobým pobytom a rodinným príslušníkom občanov EÚ v zmysle zákona o službách zamestnanosti) informačné a poradenské služby. ³⁸ Tieto služby sú poskytované pri: <ul style="list-style-type: none"> • voľbe povolania, • výbere zamestnania vrátane zmeny zamestnania a • výbere zamestnanca, • adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní. Ďalšou oblasťou služieb ÚPSVaR sú odborné poradenské služby v rámci individuálneho poradenstva alebo skupinového poradenstva. ³⁹ Cieľom poradenstva je pripraviť klienta odborných poradenských služieb na kontakt s trhom práce.	ÚPSVaR: Opatrenia sú implementované prostredníctvom jednotlivých úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.
4. Zlepšenie medzikultúrnych/ občianskych vzťahov na pracovisku	SR nemá aktivity v tejto oblasti.	
5. Individuálne komplexné programy/plány/ typy zmlúv zamerané na	SR nemá aktivity v tejto oblasti.	

³⁷ Zdroj: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-na-trhu-prace/kompas-pre-uchadzacov-o-zamestnanie-mimo-bsk.html?page_id=720998 (citované 1.5.2018)

³⁸ Zdroj: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/informacne-a-poradenske-sluzby.html?page_id=12825 (citované 1.5.2018)

³⁹ Zdroj: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/odborne-poradenske-sluzby.html?page_id=12801 (citované 1.5.2018)

konkrétne a/alebo zraniteľné skupiny		
6. Stimulačné opatrenia pre migrantov alebo zamestnávateľov	SR nemá aktivity v tejto oblasti.	
7. Podpora samostatnej zárobkovej činnosti	Okrem finančných pôžičiek a produktov, ktoré ponúkajú komerčné finančné inštitúcie v SR pôsobí v oblasti podpory malého a stredného podnikania agentúra SBA - Slovak Business Agency, ktorá predstavuje špecializovanú inštitúciu, ktorá vznikla v roku 1993 spoločnou iniciatívou EÚ a vlády SR. Aktivity SBA na podporu podnikania, v rámci ktorých môžu získať cudzinci z tretích krajín odborné poradenstvo formou individuálnych konzultácií je zamerané predovšetkým na poskytovanie teoretických a praktických znalostí potrebných pre rozbeh a založenie vlastného podnikania. ⁴⁰ Ďalším rozvíjajúcim sa programom je mikropôžičkový program od SBA, ktorý umožňuje podnikateľom, vrátane ŠPTK, za splnenia podmienok definovaných programom požiadať o tzv. mikropôžičku za najvýhodnejších podmienok na trhu. ⁴¹	SBA, Národné podnikateľské centrum

2.2 PRÍKLADY ÚSPEŠNÝCH INTEGRAČNÝCH OPATRENÍ IMPLEMENTOVANÝCH V SR

Pozn.: Táto časť štúdie sa zameriava na vybrané opatrenia, ktoré iniciovala a súčasne realizovala a/alebo financovala SR. Podporné opatrenia poskytované mimovládnyimi organizáciami bez (finančnej) účasti štátu sú mimo rámca tejto štúdie. V štúdii sú zahrnuté iba tie opatrenia organizácií občianskej spoločnosti, ktoré dostávajú podporu z verejných zdrojov. Táto časť štúdie popisuje opatrenia na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce, ktorí sa zdržiavajú oprávnené na území SR a majú právo tu pracovať. Informácie sa vzťahujú aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ alebo rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov tretích krajín. Opatrenia zamerané výlučne na študentov/absolventov a na osoby s udelenou medzinárodnou ochranou nie sú predmetom tejto časti štúdie.

Opíšte jedno až dve, maximálne však šesť opatrení v oblasti integrácie v SR.

Pozn.: Uvedte konkrétne opatrenia, ktoré boli vyvinuté s cieľom podporiť integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce, a ktoré relevantní aktéri považujú za dobrú alebo sľubnú prax. Uvedte aj opatrenia (ak sú k dispozícii), ktoré sa zameriavajú na integráciu zraniteľných alebo špecifických skupín na trh práce (zraniteľní štátni príslušníci tretích krajín, ženy atď.).

Oblasti integrácie na trhu práce

- Odborná príprava a kvalifikácia** (napr. odborná príprava/rekvalifikačné kurzy, uznávanie kvalifikácie/hodnotenie zručností (nepopisujte právne postupy), predchádzanie plytvaniu ľudským kapitálom (zosúladenie zručností/kvalifikácie s potrebami trhu práce), opatrenia na urýchlenie uplatnenia štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce, digitálne nástroje)

Typy opatrení

- Programové a systematické opatrenia (viacročné/dlhodobé)
- Projekty (ad-hoc)
- Legislatívne/politické (štrukturálne) opatrenia

⁴⁰ Zdroj: <http://www.sbagency.sk/vyzva-konzultacie-pre-buducich-podnikatelov#.WxaThUifNaT> (citované 1.5.2018)

⁴¹ Zdroj: <http://www.sbagency.sk/mikropozicky> (citované 1.5.2018)

2. **Zlepšenie (mäkkých) zručností** (napr. jazykové kurzy na pracovisku alebo iné jazykové kurzy na zlepšenie šancí uplatniť sa na trhu práce, počítačová gramotnosť, osobný rozvoj)
3. **Poskytovanie informácií a poradenstvo** (napr. zvyšovanie informovanosti o trhu práce, kariérne poradenstvo, všeobecné poradenstvo, mentoring, koučing, webové stránky, letáky, IT programy/aplikácie)
4. **Rozvíjanie medzikultúrnych alebo občianskych vzťahov v pracovnom prostredí** (napr. prevencia diskriminácie a zvyšovanie povedomia o prínose rozmanitosti na pracovisku, kurzy občianskej/sociálno-kultúrnej orientácie poskytované ako súčasť začlenenia sa na pracovisku)
5. **Cielené opatrenia pre špecifickú skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín** (napr. programy/plány/zmluvy obsahujúce rôzne prvky integrácie na trh práce, napríklad pre ženy či zraniteľné osoby)
6. **Opatrenia na zvýšenie motivácie migrantov alebo zamestnávateľov** (napr. opatrenia na podporu zamestnávateľov pri prijímaní migrantov alebo na podporu migrantov, aby sa zamestnali)
7. **Podpora samostatne zárobkovo činných osôb** (napr. podnikateľské kurzy, kurzy na založenie spoločnosti)

Prosím, popíšte do tabuľky opatrenia.

Opatrenie 1	
Zhrnutie	
Názov	Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku
Typ	☐ Programové a systematické opatrenia (viacročné alebo dlhodobé) ☒ Projekty (ad-hoc) ☐ Legislatívne / politické (štrukturálne) opatrenie
Oblasť	☐ Odborná príprava a kvalifikácia ☐ Zlepšenie mäkkých zručností ☒ Poskytovanie informácií a poradenstvo ☐ Rozvíjanie medzikultúrnych alebo občianskych vzťahov v pracovnom prostredí ☐ Cielené pre špecifickú skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín (napr. programy/plány/zmluvy obsahujúce rôzne prvky integrácie na trh práce napr. pre ženy, zraniteľné skupiny) ☐ Opatrenia na zvýšenie motivácie migrantov alebo zamestnávateľov ☐ Podpora samostatne zárobkovo činných osôb
Prístup	Štátni príslušníci tretích krajín
Cieľová skupina	☒ Cielené opatrenia integrácie na trhu práce (len pre štátnych príslušníkov tretích krajín) ☐ Všeobecné opatrenia integrácie na trh práce (pre všetkých)
Pokrytie	☒ Národné ☐ Lokálne (región, kraj, okres) ☐ Medzinárodné ☐ Iné (napr. so spoločnosťou, úrad práce) Niektoré z poskytovaných služieb sú prístupné a využiteľné aj pre ŠPTK, ktorí sa nachádzajú mimo územia SR
Rozpočet	Rozpočet je približne 1 milión EUR na obdobie 3 rokov (od 1.1.2017- 31.12.2019) Rozpočet je poskytnutý: Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu. Fondy pre oblasť vnútorných záležitostí.
Odkaz	www.mic.iom.sk
Popis	
<p>Opatrenie 1</p> <p>O1. Popíšte, ako môžu štátni príslušníci tretích krajín získať prístup k tomuto opatreniu, najmä:</p> <p>a) <i>Stručne opíšte podmienky a proces, ako môžu štátni príslušníci tretích krajín získať prístup k danému opatreniu</i></p> <p>b) <i>Je opatrenie dobrovoľné alebo povinné? Poskytuje sa zdarma?</i></p>	

- c) *Ak je to relevantné uvedte, či existujú rozdiely v podmienkach pre štátnych príslušníkov tretích krajín a občanov SR, resp. občanov EÚ*
- d) *Existujú nejaké dôvody, pre ktoré by sa štátny príslušník tretej krajiny nemohol uchádzať o dané opatrenie alebo k nemu mohol stratiť prístup? Ak áno, aké sú to dôvody?*

Migračné informačné centrum IOM (MIC) poskytuje komplexné služby štátnym príslušníkom tretích krajín v SR. Primárnou cieľovou skupinou projektu sú štátni príslušníci tretích krajín, ktorí žijú alebo plánujú žiť na území Slovenskej republiky legálne v zmysle zákona o pobyte cudzincov (trvalý, prechodný alebo tolerovaný pobyt). Príslušníci tretích krajín môžu využiť služby centra prostredníctvom poradenských centier v Bratislave a Košiciach, kde je poradenstvo poskytované priamo v centre poradenskými pracovníkmi alebo dištančne prostredníctvom zvýhodnenej telefonической linky a elektronicky – webová stránka a email. Z dôvodu financovania činnosti MIC zo zdrojov AMIF a požiadaviek donora sú služby poskytované len štátnym príslušníkom tretích krajín. Občania EÚ nie sú oprávnenou cieľovou skupinou projektu. Služby centra sú poskytované bezplatne a ich využitie cieľovou skupinou je dobrovoľné.

02. Stručne popíšte kontext, v ktorom bolo opatrenie zavedené:

- a) *Kedy bolo opatrenie zavedené a ako dlho bolo/je v platnosti?*
- b) *Existuje vzťah medzi zavedením tohto opatrenia a zvýšenou migráciou v roku 2015? (napríklad opatrenie bolo zastavené z dôvodu zmien priorít, zmenili sa podmienky prístupu k opatreniu?)*
- c) *Aká bola potreba/dôvod zaviesť/implementovať toto opatrenie (napr. potreby trhu práce v SR, potreba integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, zmeny integračných politík, zvýšenie motivácie pre migranta/zamestnanca)*
- d) *Kedy je opatrenie poskytnuté (napr. pri príchode, do určitého času po príchode (uvedte do akého), bez časového obmedzenia)*
- e) *Kľúčové aktivity*

MIC poskytuje komplexné služby od roku 2006, pričom primárnym cieľom jeho vzniku, ktorý pretrváva aj do súčasnosti, bola podpora migrantov pri ich efektívnom začleňovaní na trh práce v SR a do spoločnosti. MIC je na Slovensku prvým a doteraz jediným informačným centrom, poskytujúcim na jednom mieste komplexné poradenské a inkluzívne služby pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Služby MIC zahŕňajú alebo v minulosti zahŕňali⁴² tieto aktivity⁴³:

- právne, sociálne a pracovné poradenstvo prostredníctvom priamych konzultácií alebo cez zvýhodnenú telefonickú linku a emailom;
- poskytovanie informácií o rôznych oblastiach života na Slovensku aj prostredníctvom tematicky zameraných brožúr a trojjazyčnej webovej stránky;
- webovú aplikáciu Visa Check, ktorá umožňuje zistiť, aký typ víz na vstup do SR a aký typ pobytu potrebuje cudzinec na štúdium, prácu či podnikanie na Slovensku,
- kurzy slovenského jazyka a kultúrnej orientácie;
- informačné stretnutia - Welcoming Slovakia, ktoré uľahčujú cudzincom prvé kroky na Slovensku;
- dni špecializovaného poradenstva pre cudzincov, tzv. One-Stop Shop. Tento model integrovaného poradenstva umožňuje cudzincom vybaviť si agendu a získať informácie na jednom mieste od pracovníkov viacerých úradov a inštitúcií (Oddelenia cudzineckej polície PZ, Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, Živnostenské a matričné úrady, Sociálna poisťovňa);
- terénna práca

V rámci aktivít, ktoré sú špecificky zamerané na integráciu na trh práce, MIC okrem vyššie spomínaných aktivít, ktoré majú prierezový charakter poskytuje:

⁴² Počas 12-ročného obdobia poskytovania služieb MIC sa niektoré aktivity modifikovali alebo zmenili v závislosti od aktuálnych potrieb, požiadaviek donora a možností projektu.

⁴³ V tejto časti podrobnejšie popisujeme najmä služby spojené s inklúziou na pracovný trh. Bližší popis ďalších poskytovaných služieb je možné nájsť na stránke www.mic.iom.sk.

- asistenciu pri príprave životopisu, motivačného listu a pomoc v komunikácii so zamestnávateľom;
- analýzu situácie na trhu práce pri hľadaní práce v požadovanom odbore;
- prípravu na pracovný pohovor
- kontaktovanie inštitúcií a pomoci pri vybavovaní dávok sociálneho zabezpečenia
- poradenstvo pri uzatváraní pracovnej zmluvy, práva a povinnosti zamestnanca a zamestnávateľa
- poradenstvo pri uznávaní diplomov a vzdelania
- pomoc pri správnom posúdení zručností a kvalifikácie
- vyhľadávanie vzdelávacích a rekvalifikačných kurzov
- poskytovanie finančných príspevkov na vzdelávacie/rekvalifikačné kurzy rôzneho zamerania
- informácie o možnostiach štúdia a ďalšieho vzdelávania na Slovensku
- podporu pri získaní vzdelania, zvýšení kvalifikácie alebo rekvalifikácii

Aktivity projektu sú primárne po príchodovými službami pre štátnych príslušníkov tretích krajín a sú určené pre všetky skupiny v zmysle zákona o pobyte cudzincov (trvalý, prechodný alebo tolerovaný pobyt) bez rozdielu dĺžky pobytu na území SR. Využitie niektorých z nich je však možné ešte pred samotným príchodom do SR (t.j. najmä informačné a poradenské služby). Centrum spolupracuje s kultúrnymi mediátormi – zástupcami združení a komunít cudzincov na Slovensku. S podporou centra organizujú podujatia, ktorými predstavujú verejnosti kultúru svojej krajiny, podporujú spoločenský život komunity, pomáhajú svojim krajanom a vytvárajú priestor na vzájomné spoznávanie sa komunít a majoritnej spoločnosti.

O3. Stručne popíšte postupy pri uplatňovaní/implementácii daného opatrenia, konkrétne:

- a) Kto je zodpovedný za jeho implementáciu (agentúra, štátna inštitúcia, mimovládne organizácie, súkromný sektor atď.), kto implementáciu koordinuje?*
- b) Existujú prípadne možnosti úplného alebo čiastočného uhrádzania/zdieľania nákladov pre štátnych príslušníkov tretích krajín?*
- c) Ako a kto propaguje opatrenie medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín?*

Aktivity MIC implementuje Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) na Slovensku. Jeho publicita je zabezpečovaná predovšetkým formou webovej stránky, informačných a propagačných materiálov, ich distribúcie na relevantné inštitúcie, akými sú napr. úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, oddelenia cudzineckej polície, zastupiteľské úrady tretích krajín na Slovensku a SR v zahraničí, zdravotné poisťovne a sociálna poisťovňa, vybraní zamestnávateľia a neziskové organizácie vo všetkých regiónoch Slovenska. Dôležitú úlohu pri propagácii MIC zohrávajú aj samotní klienti centra a komunity migrantov žijúcich na Slovensku, ktorí prostredníctvom osobnej skúsenosti, aktivít komunity, spolupráce s MIC, vlastných webových stránok a pod. ďalej šíria informácie o možnostiach využitia služieb MIC.

O4. Stručne popíšte vplyv opatrenia, najmä:

- a) Splnilo očakávané ciele? ÁNO / NIE / Čiastočne*
- b) Aké sú hlavné výsledky daného opatrenia*
- c) Monitorovanie a hodnotenie vplyvu (popíšte hodnotiace nástroje a metodiku, ak je to možné špecifikujte, aké ukazovatele boli prijaté a ako boli merané)*
- d) Výzvy počas implementácie a nápravné opatrenia*
- e) Pravdepodobnosť pokračovania opatrenia. V prípade prerušenia, vysvetlite prečo.*

Áno, MIC od roku 2006 napĺňa všetky očakávané ciele a ukazovatele.

MIC realizovanými aktivitami:

- posilňuje schopnosti a zručnosti cudzincov žijúcich na Slovensku riešiť svoju situáciu samostatne a zodpovedne tak pristupovať k integračnému procesu,
- podporuje zlepšenie prístupu cudzincov k verejným službám a k verejným inštitúciám,

- zvyšuje informovanosť cudzincov o podmienkach získania pobytu, o ich legislatívnych právach a povinnostiach, čím plní preventívnu funkciu v zmysle ochrany cieľovej skupiny, ako aj právneho poriadku Slovenskej republiky,
- zvyšuje zručnosti a kvalifikáciu cudzincov prostredníctvom poradenstva, jazykového a odborného vzdelávania a napomáha im tak zlepšiť ich integráciu a postavenie na trhu práce

Za účelom monitorovania napĺňania cieľov projektu MIC používa databázu monitoringu jednotlivých realizovaných aktivít. Hodnotenie a monitoring poradenstva zabezpečuje databáza klientov a konzultačné dotazníky. Konzultačný dotazník obsahuje základné štatistické kategórie dôležité pre hodnotenie štruktúry cieľovej skupiny, záznam o obsahu konzultácie, oblasti poradenstva a nastavenia individuálneho postupu pre každého klienta. Údaje o monitoringu a hodnotení projektu sú zaznamenávané v monitorovacích správach a obsahujú štatistické údaje, kvalitatívne výstupy za jednotlivé aktivity projektu, ako aj komplexné hodnotenie efektivity realizovaných aktivít a dopadov na cieľovú skupinu.

Hlavné výstupy z jednotlivých činností MIC možno zhrnúť nasledovne:

- V rámci svojej činnosti poskytlo bezplatné právne, sociálne a pracovné poradenstvo 17 634 klientom a ich rodinám v hlavných oblastiach života na Slovensku, akými sú: pobyt, rodina, zamestnanie, podnikanie, vzdelávanie, občianstvo a pod. MIC počas tohto obdobia zrealizovalo 31 680 osobných, e-mailových alebo telefonických konzultácií na zvýhodnenej informačnej linke 0850 211 478.
- Klienti MIC pochádzali z viac ako 100 krajín, najviac z Ukrajiny, Ruska, Srbska, Indie, Iránu, USA a Južnej Kórey.
- Unikátny zdroj informácií a poradenstva z rôznych oblastí života a pobytu cudzincov na Slovensku je aj webová stránka MIC, ktorú od roku 2006 navštívilo viac ako 902 847 používateľov.
- MIC do roku 2017 zorganizovalo 22 One-Stop Shopov v Bratislave a Košiciach, ktoré sa stretli s pozitívnym ohlasom. Komplexné poradenstvo využilo 336 cudzincov z viac ako 30 krajín.
- Od roku 2011 sa na kurzoch slovenského jazyka v Bratislave a v Košiciach zúčastnilo 4 646 cudzincov a na kurzoch sociálnej a kultúrnej orientácie 975 cudzincov. Ďalších 597 klientov získalo podporu na ďalšie vzdelávanie a rekvalifikačný kurz.
- Kultúrni mediátori s podporou MIC zorganizovali od roku 2006 už 164 multikultúrnych a komunitných informačných stretnutí pre 13 400 ľudí.

Trvalá udržateľnosť MIC a jeho služieb je priamo závislá od dostupnosti finančných prostriedkov. Vzhľadom na fakt, že v súčasnosti je MIC financované výlučne prostredníctvom projektového financovania (AMIF) je hlavnou výzvou diverzifikácia financovania. MIC sa zameriava na analýzu možností systematického financovania MIC, napr. prostredníctvom kombinácie projektového a rozpočtového financovania, financovania zo zdrojov štátneho rozpočtu a spolupráce so samosprávnymi krajinami, mestami v SR. Pokračovanie aktivít MIC je závislé od nastavenia finančných mechanizmov EÚ v oblasti migrácie a integrácie.

2.3 INICIATÍVY SÚKROMNÉHO SEKTORA NA UĽAHČENIE INTEGRÁCIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN NA TRH PRÁCE

Pozn.: Cieľom tejto časti je vytvoriť prehľad o situácii v členských štátoch v súvislosti so súkromným sektorom vo forme prípadových štúdií a popísať príklady dobrej alebo slubnej praxe v iniciatívach súkromného sektoru, ktoré majú uľahčiť prístup štátnym príslušníkom tretích krajín k zamestnaniu a/alebo ich udržanie v zamestnaní.

Prípadové štúdie by mali zahŕňať iniciatívy súkromného sektora štátnym príslušníkom tretích krajín bez ohľadu na to, či je financovanie v plnej miere alebo len čiastočne zabezpečené súkromným sektorom (t. j. podporované príspevkami z externých fondov vrátane verejných finančných prostriedkov). Opatrenia môžu zahŕňať iniciatívy vykonávané samotnými súkromnými subjektmi alebo v spolupráci s tretími stranami, ako sú napríklad organizácie zamestnancov alebo zamestnávateľov, obchodné komory, mimovládne organizácie atď.

Opíšte dve hospodárske odvetvia a pre každý vybraný sektor uveďte maximálne tri prípadové štúdiá (celkovo maximálne 6 prípadových štúdií).

Pozn.: Popíšte "reprezentatívnu" skupinu opatrení v malých/stredných/veľkých podnikoch. Uveďte najmä príklady, ktoré sa zameriavajú na rôzne cieľové skupiny (nízko kvalifikovaní pracovníci, sezónni pracovníci atď.), ako aj na rôzne veľkosti podnikov vo vybraných odvetviach.⁴⁴

Veľkosť organizácie súkromného sektora

1. Mikro: <10 zamestnancov
2. Malý: 10 – 49 zamestnancov
3. Stredný: 50 - 249 zamestnancov
4. Veľký: >250 zamestnancov

Príklad kategórií

1. Nízko kvalifikovaní zamestnanci
2. Stredne kvalifikovaní zamestnanci
3. Vysoko kvalifikovaní zamestnanci
4. Sezónni zamestnanci
5. Rodinní príslušníci občanov SR a ŠPTK
6. Pracovníci v domácnosti

Typ organizácie súkromného sektora

1. Národná
2. Medzinárodná (napr. s pobočkami v SR)

Priemyselné odvetvia

1. Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	6. Doprava a komunikácia
2. Energia a voda	7. Finančné a obchodné služby
3. Priemyselná výroba	8. Verejná správa, vzdelávanie a zdravotníctvo
4. Stavebníctvo	9. Pracovníci v domácnosti
5. Veľkoobchod a maloobchod, hotely a reštaurácie	10. Iné služby

O13. Našli ste na základe krátkeho prieskumu sekundárnych zdrojov a konzultácií s príslušnými zainteresovanými stranami, akékoľvek iniciatívy súkromného sektora, ktoré podporujú alebo uľahčujú integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce v SR? (ÁNO/NIE).

Nie. Podľa dostupných zistení sú v SR poskytované najmä podporné programy zamerané na uľahčenie integrácie na trhu práce len formou ad-hoc adaptačných programov pre zamestnancov v rámci súkromného sektora, najmä jednotlivých divízií veľkých medzinárodných firiem / organizácií. Vo všeobecnosti zamestnávateľia ponúkajú pre nových zamestnancov (štátnych príslušníkov tretích krajín) orientačné, jazykové, alebo kultúrno spoločenské dni, ktoré im pomáhajú adaptovať sa na pracovisko, jazyk a kultúru krajiny. Ďalšie formy adaptačných programov, ktoré sú zavádzané v rámci výrobných podnikov sa zameriavajú na zaradenie tréningového procesu a podporu kariérneho rastu napr. pre „line leadrov“, ktorí sú vybraní z rovnakej krajiny pôvodu ako zamestnanci v rámci výroby.⁴⁵

O14. Z ktorých odvetví boli vybrané prípadové štúdiá a z akých dôvodov boli zvolené práve tieto sektory?

Nevzťahuje sa pre SR.

⁴⁴ Podpis európskeho partnerstva v oblasti integrácie medzi Európskou komisiou a zástupcami hospodárskych a sociálnych partnerov na úrovni EÚ môže byť užitočným referenčným dokumentom pri nadväzovaní kontaktov so štátnymi zástupcami hospodárskych a sociálnych partnerov: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/legal-migration/integration/docs/20171220_european_partnership_for_integration_en.pdf; tento dokument bol preložený do všetkých jazykov EÚ.

⁴⁵ Zdroj: <https://www.express-people.sk/publication/ako-adaptovat-zahranicnych-zamestnancov-vo-vyrobe> (citované 1.5.2018)

Zdroj: <https://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2018/cislo-3/biznis-si-hlada-cestu-k-cudzincim.html>

Vyplňte tabuľku, ktorá opisuje opatrenia súkromného sektora.

Súkromný sektor – opatrenie 1 Nevzťahuje sa pre SR	
Zhrnutie	
Názov	Prosím uveďte názov opatrenia
Veľkosť spoločnosti	☐ Mikro: <10 zamestnancov ☐ Malá: 10 - 49 zamestnancov ☐ Stredná: 50 - 249 zamestnancov ☐ Veľká: > 250 zamestnancov
Druh spoločnosti	☐ Národná ☐ Medzinárodná (napr. s pobočkami v členskom štáte)
Sektor	☐ Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybníctvo ☐ Energetika a voda ☐ Priemyselná výroba ☐ Stavebníctvo ☐ Veľkoobchod a maloobchod, hotely a reštaurácie ☐ Doprava a komunikácia ☐ Finančné a obchodné služby ☐ Verejná správa, vzdelávanie a zdravie ☐ Pracovníci v domácnosti ☐ Iné služby
Oblasť	☐ Odborná príprava a kvalifikácia ☐ Zlepšenie mäkkých zručností ☐ Poskytovanie informácií a poradenstvo ☐ Rozvíjanie medzikultúrnych alebo občianskych vzťahov v pracovnom prostredí ☐ Ciele pre špecifickú skupinu štátnych príslušníkov tretích krajín (napr. programy/plány/zmluvy obsahujúce rôzne prvky integrácie na trh práce napr. pre ženy, zraniteľné skupiny) ☐ Opatrenia na zvýšenie motivácie migrantov alebo zamestnávateľov ☐ Podpora samostatne zárobkovo činných osôb
Prístup k opatreniam	Uveďte, pre koho je dané opatrenie dostupné t.j. pre všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín; pre všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín a občanov EÚ; pre špecifické skupiny ako sú zraniteľné alebo znevýhodnené osoby, pre pracovníkov, rodinných príslušníkov tretích krajín, pre sezónnych pracovníkov, au pair, pre iné špecifické skupiny
Cieľová skupina	☐ Nízko kvalifikovaní, ☐ Stredne kvalifikovaní, ☐ Vysoko kvalifikovaní, ☐ Špeciálne skupiny ako zraniteľné osoby, mladí, ženy, sezónni pracovníci, atď.
Dosah	☐ Národné ☐ Lokálne (región, kraj, okres) ☐ Medzinárodné

	☐ V tretej krajine (napr. poskytnuté počas fázy pred odchodom) ☐ Iné (napr. so spoločnosťou, úrad práce) Ak iné, doplňte ďalšie informácie
Rozpočet	Rozpočet je približný. Prosím, uveďte približný rozpočet. Prostriedky poskytuje <i>Uveďte financujúcu inštitúciu (t.j. štát, fondy EÚ, dary, súkromné financovanie, iné)</i>
Odkaz	Uveďte odkaz
Popis	
Opatrenie 1 súkromného sektora	
O1. Stručne popíšte hlavné charakteristiky opatrenia, konkrétne:	
<p>a) <i>Ciel'ovú fázu procesu zamestnávania (prilákanie/prijatie štátnych príslušníkov tretích krajín, podpora na začiatku kariéry, kontinuálny/plynulý rozvoj, uľahčenie prístupu k národným sieťam odborníkov)</i></p> <p>b) <i>Cieľ a hlavné činnosti</i></p> <p>c) <i>Rámec spolupráce (napríklad, či sa opatrenie realizuje v spolupráci s tretími stranami, vrátane zamestnaneckých alebo zamestnávateľských organizácií, obchodných komôr, mimovládnych organizácií atď.)</i></p> <p>d) <i>Aký majú štátni príslušníci tretích krajín prístup k opatreniu? Podliehajú výberovému konaniu?</i></p>	
Nevzťahuje sa pre SR.	
O2. Stručne zhodnoťte vplyv iniciatívy, konkrétne:	
<p>a) <i>Opíšte, či bolo opatrenie vyhodnotené, a ak áno, aké boli zistenia tohto hodnotenia, aké monitorovacie a hodnotiace nástroje (sebahodnotenie, externé hodnotenie ...) boli použité (uveďte použité indikátory, ak je to možné)</i></p> <p>b) <i>Popíšte, či boli dosiahnuté stanovené ciele a aké boli hlavné výsledky</i></p> <p>c) <i>Popíšte výzvy a nápravné opatrenia (napr. štrukturálne prekážky/uľahčujúce faktory, schémy odvodov - granty na kompenzáciu medzier vo financovaní, daňové stimuly atď.)</i></p>	
Nevzťahuje sa pre SR.	

Záver

O15. Pokiaľ ide o ciele tejto štúdie, aké závery by ste vyvodili z vašich zistení?

Nevzťahuje sa.

Štatistická príloha

Pozn.: Štatistiky uvádzané v tabuľke č. 1, 2, 3 a 4 sú stavové, t.j. uvádzajú stav platných pobytov ku koncu roka.

Tabuľka č.1: Počet povolených pobytov cudzincov na území SR⁴⁶

Indikátor/rok	2014	2015	2016	2017
Počet povolených pobytov (vrátane EÚ občanov)	76 715	84 787	93 247	104 451
Štátni príslušníci tretích krajín	29 171	35 261	41 232	50 395
% z celkového počtu	38%	41%	44%	48%

Tabuľka č.2: Počet platných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín podľa druhu pobytu⁴⁷

Počet platných pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín	2014	2015	2016	2017
Prechodný pobyt	16 642	21 089	26 590	34 570
Trvalý pobyt	12 297	13 270	14 347	15 589
Tolerovaný pobyt	232	902	295	236
Spolu	29 171	35 261	41 232	50 395

Tabuľka č.3: Počet platných prechodných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín podľa jednotlivých účelov pobytu⁴⁸

Prechodný pobyt podľa (najčastejších) účelov pre štátnych príslušníkov tretích krajín	2014	2015	2016	2017
Slovák žijúci v zahraničí	5 798	6 405	7 955	9 283
Zamestnanie	3 522	4 884	3 485	7 272
Zlúčenie rodiny	2 484	2 876	6 111	6 910
Podnikanie	2 395	3 625	4 879	6 112
Štúdium	1 631	2 349	3 141	3 924

⁴⁶ Zdroj: <https://www.minv.sk/?rocenky> (citované 1.5.2018)

⁴⁷ Zdroj: <https://www.minv.sk/?rocenky> (citované 1.5.2018)

⁴⁸ Zdroj: <https://www.minv.sk/?rocenky> (citované 1.5.2018)

Osobitná činnosť - Športová činnosť	208	313	428	450
Poskytnutá doplnková ochrana	245	230	165	177
Osobitná činnosť- Dobrovoľnícka	107	129	108	118
Osobitná činnosť – Vládny program	-	-	90	81
Osobitná činnosť - Lektorská činnosť	70	70	72	67
Ostatné účely prechodného pobytu	182	208	156	176

Tabuľka č.4: Počet platných trvalých pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín podľa jednotlivých účelov pobytu⁴⁹

Trvalý pobyt podľa účelov pre štátnych príslušníkov tretích krajín	2014	2015	2016	2017
Dlhodobý pobyt	5 053	5 687	5 549	6 322
Trvalý pobyt na neobmedzený čas	3 019	3 385	4 775	5 103
Trvalý pobyt na päť rokov	3 687	3 517	3 012	2 951
Rodinný príslušník občana EÚ	340	467	636	807
Azylant	157	157	295	301
Rodinný príslušník občana EÚ - trvalý	41	57	80	105

⁴⁹ Zdroj: <https://www.minv.sk/?rocenky> (citované 1.5.2018)

Tabuľka č.5a: Počet prechodných pobytov udelených/obnovených štátnym príslušníkom tretích krajín podľa štátnej príslušnosti - TOP 10⁵⁰

Štátna príslušnosť – TOP 10 krajín	2014	2015	2016	2017
Ukrajina	2 549	5 524	5 315	7 455
Srbsko	1 019	2 669	2 248	4 511
Rusko	1 066	1 321	1 492	1 572
Vietnam	331	332	501	1 371
Čína	461	387	481	481
Kórejská republika	798	808	746	719
Irán	201	434	726	865
Macedónsko	195	245	260	316
Spojené štáty, USA	261	310	219	-
Turecko	322	272	359	301
India	-	-	-	254

Pozn.: v prípade uvedenej „-“ pri štátnej príslušnosti USA (rok 2017) a IND (rok 2014,2015,2016) nebol uvedený žiaden číselný údaj z dôvodu, že dané štátne príslušnosti nepatria do skupiny TOP 10 udelených/obnovených prechodných pobytov na území SR.

Tabuľka č.5b: Počet udelených prechodných pobytov podľa jednotlivých účelov 2014-2017⁵¹

Najčastejšie udeľované účely – TOP 10 účelov	2014	2015	2016	2017
Zamestnanie	1 709	2 202	2 544	6 786
Podnikanie	1 770	2 739	3 352	4 330
Zlúčenie rodiny	2 326	3 326	3 681	4 261
Štúdium	1 379	2 047	2 192	2 446
Slovák žijúci v zahraničí	1 039	3 259	1 914	1 820
Osobitná činnosť - Športová	150	274	347	382

⁵⁰ Zdroj: Štatistiky ÚHCP P PZ (dodané 8.8.2018).

⁵¹ Zdroj: Štatistiky ÚHCP P PZ (dodané 8.8.2018).

činnosť				
Osobitná činnosť – Program vlády alebo EÚ	81	97	155	162
Osobitná činnosť- Dobrovoľnícka činnosť	79	85	70	87
Osobitná činnosť - Lektorská činnosť	66	62	60	54
Výskum a vývoj	-	-	-	28
Osobitná činnosť – Medzinárodná zmluva	-	-	42	-
Doplnková ochrana	99	43	-	-

Pozn.: v prípade uvedenej „-“, pri type účelov prechodného pobytu ako Výskum a vývoj (rok 2014,2015,2016), Osobitná činnosť – Medzinárodná zmluva (rok 2014,2015,2017) a Doplnková ochrana (rok 2016,2017) nebol uvedený žiaden číselný údaj z dôvodu, že dané účely prechodného pobytu nepatria do skupiny TOP 10 účelov udelených/obnovených prechodných pobytov na území SR.

Tabuľka č. 6: Miera nezamestnanosti ŠPTK vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie⁵² v členení podľa pohlavia

ROKY	2014	2015	2016	2017
ŽENY	225	228	154	117
EAO-ženy	1 212 495	1 212 813	1 222 518	1 236 584
Miera %	0,018556778	0,01879927	0,01259695	0,00946155
MUŽI	139	130	94	52
EAO-muži	1 486 094	1 484 251	1 494 035	1 489 254
Miera %	0,009353379	0,00875863	0,00629169	0,00349168
Muži+ženy	364	358	248	169
EAO Ž+M	2 698 589	2 697 064	2 716 553	2 725 838
Celková miera Ž+M v %	0,01348853	0,0132737	0,0091292	0,0061999

Vysvetlivky:

EAO – ekonomicky aktívny/muž, žena

Tabuľka č.7: Miera zamestnanosti ŠPTK⁵³ v členení podľa pohlavia

	ROKY	2014	2015	2016	2017
ŽENY	Povolenia	667	763	869	1 846
	IK-mimo EÚ	514	901	2 082	3 487
	Pov+IK	1 181	1 664	2 951	5 333
	Miera Ž v %	0,097402464	0,137202	0,241387	0,431269
MUŽI	Povolenia	1 867	2 253	2 772	7 058
	IK-mimo EÚ	1 185	2 169	5 098	9 145
	Pov+IK	3 052	4 422	7 870	16 203
	Miera M v %	0,205370589	0,297928	0,526761	1,087994

⁵² Zdroj: Interné štatistiky ÚPSVaR

⁵³ Zdroj: Interné štatistiky ÚPSVaR

Muži+Ženy	Celkovo Pov+IK	4 233	6 086	10 821	21 536
	Celková miera Ž+M v %	0,1568598	0,22565	0,39834	0,79007

Vysvetlivky:

Miera zamestnanosti = počet zamestnaných ŠPTK (na povolenia + výnimky)/EAO*100

IK-Infračná karta pre ŠPTK

Povolenia – Povolenia na zamestnanie

Pozn.: Štatistiky miery (ne)zamestnanosti podľa typu pobytu nie sú dostupné. Takisto nie sú dostupné štatistiky o počte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí absolvovali alebo sa zúčastňujú integračných kurzov.